

ОРГАНИЗАЦИЯ И СТРУКТУРА НА ПРОКУРАТУРАТА В РЕПУБЛИКА СЛОВАКИЯ

*Александър Куносик*³⁸

Структура и организация на прокуратурата

Според Конституцията на Словакия държавната прокуратура е длъжна да защитава правата и интересите на гражданите, юридическите лица и държавата. Тя е задължена да предприема мерки за предотвратяване и разкриване на всяко нарушение на закона и за възстановяване на накърнените права. При упражняване на своите правомощия прокуратурата трябва да използва всички законни средства, които са ѝ предоставени, за да осигури ефективна защита на правата на гражданите, юридическите лица и държавата, гарантирани от закона.

Държавната прокуратура на Република Словакия е независим орган, който защитава правата и интересите на гражданите, юридическите лица и държавата. Тя има собствен бюджет и е организирана като единна йерархически субординирана система. Прокуратурата има задължение да предприема действия за предотвратяване и преустановяване на всяко нарушение на закона.

Прокуратурата се ръководи от главен прокурор, който се назначава от президента на Република Словакия по предложение на Националния съвет (парламента) на Словакия за срок от пет години и за не повече от два мандата. Главният прокурор има конституционен статус на ръководител на централен държавен орган.

В областта на наказателното право главният прокурор може да оспорва всяко решение в рамките на наказателния процес, включително решенията на съда. Той може да оспорва и решенията на съдилищата по граждански дела.

Главният прокурор има право да предлага членовете на Конституционния съд. Той може да оспорва конституционността на приетите от парламента закони. Главният прокурор няма право на законодателна инициатива, но може да предлага промени в законодателството чрез председателя на парламента. Главният прокурор може да участва в заседанията на правителството със съвещателен глас. Правителството не може да задължи главния прокурор да извърши определено действие. То може да предлага предприемането на мерки, но това предложение няма задължителен характер за главния прокурор.

В Словакия за прокурор може да бъде назначен словашки гражданин, който е навършил най-малко 25 години, има юридическа правоспособност, успешно е издържал изпита за прокурор и е положил клетва пред главния прокурор.

³⁸ Александър Куносик е съветник в Отдела по наказателно законодателство на Министерството на правосъдието на Република Словакия. Притежава магистърска степен от юридическия факултет на Университета „Ян Амос Коменски“ в Братислава. Правен кореспондент е на Европейската правна база данни за наркотиците.

Задачи на прокуратурата

Задачите на прокуратурата се изпълняват от отделните прокурори и включват: наказателно преследване на лицата, заподозрени в извършване на престъпление, упражняване на надзор за законност в досъдебното производство, участие в съдебното производство, упражняване на контрол за законосъобразност върху дейността на администрацията, защита на правата и интересите на гражданите, юридическите лица и държавата, участие в подготовката и приложението на превантивни мерки за предотвратяване на извършването на престъпления и други нарушения на закона, участие в подготовката на закони и други нормативни актове, както и участие в производства по граждански дела в предвидените от закона случаи.

Прокурорът не може да дава мнения и становища по тълкуването на закона на други държавни органи, физически или юридически лица.

Прокурорът е длъжен да упражнява своите правомощия в съответствие със закона, като използва всички законни средства, с които разполага. В своята дейност той е длъжен: да се ръководи от и да прилага Конституцията, законите и международните актове, по които Словакия е страна, да защитава обществения интерес, да зачита и защитава човешките права и човешкото достойнство, като избягва всяка проява на дискриминация, да бъде справедлив и безпристрастен и да действа без необосновано забавяне.

Прокурорът осъществява наказателно преследване срещу лицата, заподозрени в извършването на престъпление. Той упражнява надзор за законност в предварителното производство, като има право да дава задължителни указания на разследващите органи, да получава отчети за хода на разследването и да участва в извършването на следствени действия. Прокурорът има право да завежда искове, да постановява отнемане на имущество, принадлежащо на обвинения, и т.н. Правомощие на прокурора е провеждането на разследването в случаи на екстрадиране. Освен това прокурорът упражнява надзор за законност, когато в резултат на административен акт се ограничават индивидуалните свободи.

Прокурорът не може да тълкува законодателната уредба, нито да дава правни съвети и консултации.

Наказателното преследване срещу лица от въоръжените сили, извършили престъпление, се осъществява от военни прокурори, които упражняват надзор за законосъобразност в предварителното производство по тази група дела.

Главната прокуратура на Република Словакия води наказателния регистър, в който се съхранява информация за осъдените лица, за лицата, срещу които наказателното производство е прекратено, и за сключените споразумения.

Прокурорът има право да проверява законосъобразността на издаваните от административните органи и общините нормативни актове, както и на процедурите и решенията на администрацията по конкретен случай. Когато установи, че е допуснато нарушение на закона, прокурорът може да оспори съответния акт или да поиска неговата отмяна от органа, който го е издал, или от висшестоящия орган.

Организация на прокуратурата

Организационната структура на прокуратурата в Словакия съответства на организационната структура на съдилищата, но се различава от административно-териториалното устройство на страната.

Върховен орган в системата на прокуратурата е Главната прокуратура. Част от нея е и специализираната служба за наказателно преследване на корупцията и организираната престъпност. Останалите равнища в организацията на прокуратурата включват 8 окръжни прокуратури, Висша военна прокуратура, 55 районни прокуратури и военни прокуратури към съответните окръжия.

Иерархичната организация на прокуратурата е необходимо условие за ефективната работа на прокуратурата. Тя осигурява еднаквото прилагане на законите и другите нормативни актове. В рамките на организационната структура на прокуратурата отделните прокурори са подчинени на по-висшестоящите прокурори, които, от своя страна, са подчинени на главния прокурор.

Основното възнаграждение на прокурорите съответства на това на съдиите. За координацията в дейността на прокуратурата е създаден Съвет на прокурорите на Република Словакия, който се състои от председателите на съответните регионални съвети на прокурорите.

В заключение, през 2002 г. към Главната прокуратура на Република Словакия беше създадена специализирана служба за наказателно преследване на корупцията и организираната престъпност. Основната задача на тази служба е да съдейства за подобряване на координацията и сътрудничеството между различните държавни органи в процеса на разкриване и разследване на престъпления, свързани с корупция и организирана престъпност, включително ускоряване на производството по тази категория дела.